

Avsnitt 12: Så ger vi specialpedagogiskt stöd

INFORÖST: Vi på Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetar för att alla barn, elever och vuxenstuderande, oavsett funktionsförmåga, ska nå målen för sin utbildning. I podden förklarar, fördjupar och diskuterar vi specialpedagogik och ger goda råd till dig som arbetar i eller har barn som går i förskolan och skolan.

ÅSA: Idag ska vi prata om och reda ut Specialpedagogiska skolmyndighetens erbjudande när det gäller specialpedagogiskt stöd. Vad det här stödet innebär och vad det omfattas av rent konkret, och hur vi på myndigheten kan stötta skolhuvudmän och enskilda skolor i specialpedagogiska frågor. Vi kommer även att berätta en del om vad specialpedagogisk utredning innebär och vad som skiljer sig åt när det gäller rådgivningsuppdragen som vi har och utredningsuppdragen. Jag som leder samtalet heter Åsa Rosander Greholt, och med mig i studion för att beskriva allt det här så har jag tre kollegor som arbetar med specialpedagogiskt stöd. Maria Nyman, enhetschef, och sen Isabel Olsson och Carina Bigelius, båda rådgivare med lite olika inriktning. Varmt välkomna, alla tre.

MARIA: Tack

ISABEL: Tack.

CARINA: Tack.

ÅSA Jag tänkte börja med dig, Maria, och fråga dig, när det gäller vår instruktion som vi har fått från regeringen och när

det gäller just specialpedagogiskt stöd och myndighetens uppdrag helt enkelt, kan du redogöra lite för det, kort?

MARIA: Ja. Specialpedagogiska skolmyndigheten ska verka för att alla barn, elever och vuxenstuderande oavsett skolform eller oavsett var man bor och oavsett funktionsförmåga får tillgång till en likvärdig utbildning. Det står i instruktionen. Och myndigheten ska bidra till goda förutsättningar för barns utveckling och lärande och förbättrade kunskapsresultat för elever och vuxenstuderande. Så vi är en stödjande myndighet med nationellt uppdrag för landets skolhuvudmän. Och myndigheten ska erbjuda specialpedagogiskt stöd som vi gör i olika former, vi ska bedriva undervisning i specialskolor, vi ska producera tillgängliga läromedel och fördela statsbidrag för utvecklingsprojekt.

ÅSA: Ja, det här är myndighetens uppdrag som helhet. Och du, Isabel, som jobbar inom specialpedagogiskt stöd, vad innebär det för dig i rollen som rådgivare?

ISABEL: Allt från att stötta verkligen skolhuvudman på organisationsnivå, till exempel med fortbildningsinsatser i kommuner, till att möta en skola som har fått en elev där man inte riktigt vet hur man ska strukturera undervisningen och stötta i det. Så att det rör sig från individ till organisation, egentligen i alla ärenden. Och sen handlar det mycket om, oavsett egentligen när vi kommer ut så handlar det ganska mycket om hur man strukturerar själva lärmiljön och undervisningen. Så att det blir på gruppnivå och på ledningsnivå i skolorna ... det behöver vara aktivt

egentligen i alla ärenden vi får in. Men det kan vara från individ till kommun egentligen.

ÅSA: Vilka på skolan brukar vara involverade då, i de här uppgifterna?

ISABEL: Elevhälsan vill vi alltid träffa. Vi vill alltid träffa någon ur ledningsfunktionen. Och sen är det naturligtvis de som finns runt eleven. Lärare, mentorer, fritidspersonal om det är barn som går i lågstadiet. I förskolan handlar det om att träffa förskollärare och grupperna som finns runt i kring där. Men så att man får med en så heltäckande grupp som möjligt, som också har möjlighet att påverka hur man strukturerar själva lärmiljön och undervisningen.

ÅSA: Hur är det med eleverna då, är de involverade?

ISABEL: Vi träffar ... jag träffar inte eleverna, tyvärr. Många gånger så är det det perspektivet vi saknar. Vi får det från lärarna. För barnperspektivet är alltid viktigt i våra frågor, barnets röst ska höras. Och det är en fråga man kan förbereda sig på, om man ställer en fråga till oss. Att vi kommer att fråga vad eleven säger om sin lärmiljö och hur den tycker att det är i skolan. Och där ... Många gånger så upplever vi att skolorna tycker att det är svårt att svara på, därför att man har kanske inte haft verktyg heller att fråga. Så att det kan vara det första vi ger råd kring, är hur man kan ta in elevens röst i ärendet, så att det blir aktivt. För det är för eleven i slutändan vi vill göra skillnad, och som vi ska göra skillnad och som är vårt uppdrag. Och då behöver vi veta att de förändringar vi föreslår faktiskt ger effekt och att det är någonting som eleven också önskar och vill se.

- ÅSA: Och Carina, du är ju också rådgivare men på ett utav våra resurscentrum. Vi har fyra stycken. Vilka är det, till att börja med?
- CARINA: Ja, de fyra, det är mot syn, döv hörsel, tal och språk och dövblindhet.
- ÅSA: Okej. Och du tillhör syn, va?
- CARINA: Syn hör jag till, ja, precis.
- ÅSA: Ja, precis. Kan du beskriva lite kort vilken roll resurscentren har då, och ja, till skillnad om vi då ser till hur Isabelle har beskrivit sin vardag, och ...?
- CARINA: Ja, vi jobbar lite mer specifikt mot vissa elevgrupper. Om man tänker i det stora hela kan det röra sig om elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller matematiksvårigheter. Men där finns det kompetens dels som man kan få från oss på Specialpedagogiska skolmyndigheten, men det finns också mycket kunskap och kompetens inom kommunerna, inom de områdena. Men inom de här mindre elevgrupperna som vi jobbar mot som resurscenter, så jobbar vi mer specifikt utifrån elevernas behov, kan man säga. Du, Isabelle, nämnde att du inte möter elever. Vi möter eleverna, men mer i en roll när vi kanske auskulterar, när vi finns med i klassrummet och tittar hur man jobbar, för att få en överblick på lärmiljön och hur pedagogerna arbetar. Och i det sammanhanget så möter vi eleverna ibland, men vi fokuserar på pedagogernas arbete och hur de ska kunna arbeta för att det ska bli så bra som möjligt. Inom resurscentren så gör vi också ... vi har även en hel del kompetensutveckling för dem som jobbar

kring eleverna. Och sen gör vi också utredningar, förutom råd-ärende [?? 0:07:02].

ÅSA: Okej, så specialpedagogiska utredningar gör ni alltså. Hur går det till, hur arbetar ni då?

CARINA: De utgår ifrån de frågor som kommer in, alltså skolan ställer frågor som de vill ha svar på. Och vissa frågor, där räcker det inte bara med rådgivning, utan där ser man att det handlar mer om, vilka behov har den här specifika eleven? Att det är det frågan handlar om. Den specialpedagogiska utredningen, den utgår ifrån skolans frågeställningar. Om man ser att det kommer in en frågeställning som mer handlar om en fråga kring elevens behov, där man inte riktigt förstår hur man ska arbeta för att eleven ska få det bästa stödet, då jobbar man vidare för att det ska kunna bli en utredning. Sen, hela processen kring en utredning är ganska så lång. För det börjar med att frågan kommer in då, och att en rådgivare har kontakt med skolan och man utarbetar en mer tydligare frågeställning oftast, för att man ska veta exakt vad det är som skolan efterfrågar.

ÅSA: Har du exempel på en sån fråga, bara så där?

CARINA: Ja, men jag har något exempel här, ska vi se. Till exempel kan det handla om, ”hur kan vi i skolan arbeta för att gynna elevens delaktighet och samspel?” Eller ”hur ser barnet, och i vilka sammanhang kan barnet använda sin synförmåga i lärandet?”, som exempel på frågor som har kommit in. Och då behöver man liksom gå vidare, och då samlar vi in material först, där vi efterfrågar pedagogiska kartläggningar och åtgärdsprogram. Och förlängningen så tar vi också in

journaler från ... alltså, medicinska journaler, för att sen utifrån det kunna utröna om det ska bli en utredning eller inte. Om man kommer fram till att det behöver göras en specialpedagogisk utredning så sätter man samman ett tvärprofessionellt team med pedagoger och psykolog, som jobbar vidare med frågan då.

ÅSA: Och de yrkesprofessionerna, de finns här på SPSM eller hur?

CARINA: Ja, de finns här på SPSM, och inom resurscentrena finns det. Precis. Ja, och då så gör de en vidare kartläggning genom samtal med pedagoger och vårdnadshavare. De besöker skolan för att se lärmiljön. Och sen så gör man även, när det gäller elever med synnedsättning, då undersöker man även elevens taktila förmåga och synförmågan. Och det gör man oftast i elevens hemmiljö för att få en så bra bild som möjligt av hur barnet eller eleven har det. För det här görs ju även på förskolor. Därefter så sammanställer man det material man har fått fram. Och det här rapporteras sen och återförs först till barnet och vårdnadshavarna, och därefter till skolan, till pedagogerna, för att skolan ska kunna göra en så bra lärmiljö som möjligt och undervisning.

ÅSA: Finns det något samarbete er emellan när det behövs, tänker jag?

ISABEL: Ja, visst finns det det. Och många gånger kommer förfrågan in via oss lokala rådgivare. Resurscentrena är nationella, och vi andra, övriga rådgivare, vi jobbar lokalt. Och då kommer de in via oss, och så gör vi en första ... vi har ett

första samtal med skolan och försöker reda ut, vad gäller frågeställningen? Och sen så kopplar vi på de kompetenser som behövs, helt enkelt. Och så samarbetar vi, för att vårt gemensamma uppdrag är att eleverna ska få en så bra och tillgänglig utbildning som möjligt, och då måste vi koppla på de resurser som krävs för att kunna lösa det uppdraget på bästa sätt.

ÅSA: Jo, men tillbaka till dig nu, Maria. För nu börjar vi närma oss pudelns kärna här, det som är viktigast att egentligen understryka, det är att vi ger ett stöd över hela landet och att det faktiskt är kostnadsfritt.

MARIA: Precis.

ÅSA: Du får gärna fylla i där [skratt].

MARIA: Ja, jo, men vi vill ... vi är måna om att vi är tillgängliga, och lätt att nå och lätt att få svar. Och en av våra ingångar för att få svar kring frågor om specialpedagogisk rådgivning är den svarstjänst vi har, som heter då Fråga en rådgivare. Det är både en telefonservice med telefontider, det är också en mejltjänst så att man kan skicka in sin fråga och få sitt svar. Och man kan också förstås söka bland alla hopsamlade svar, om man då har en fråga som kanske har ställts förut så kan man gå igenom den här samlade kunskapsbanken av rådgivning. Och den tjänsten är öppen naturligtvis mejlledes så dygnet runt, men har telefontider. Och då är det våra rådgivare runt om i Sverige som svarar. Vi är över 200 lokala rådgivare, ännu fler om vi räknar resurscentrum, förstås. Så det är många som finns utspridda för att vi ska kunna nå från norr till söder. Vi har 18

lokalkontor, bland annat Skövde, Kalmar, Västerås, Östersund. Ja, från norr till söder, så vi ska kunna vara nära våra målgrupper. Och då betyder det också att vi kan mötas, vi kan träffa skolorna och ha lite fördjupande samtal för att se, ”hur ser den verkliga frågeställningen ut?” Ibland gör vi det på telefon också, men det är viktigt att vi kan att vi kan nå och prata och utreda vad våra målgrupper, våra frågeställare faktiskt behöver och hur vi kan hjälpa till och bidra till det som då ytterst blir den likvärdiga utbildningen för de unga som det berör. Och alla de välkomna att ställa frågor, och det kommer mycket frågor om olika funktionsnedsättningar eller åtgärdsprogram, eller också från vårdnadshavare, finns det många frågor. Så det är en tillgänglig tjänst, där man kan få svar ganska så snabbt, som liksom alltid är öppen. Vill man annars söka specialpedagogiskt stöd eller specialpedagogisk rådgivning här som Isabel pratade om, eller det som sen också kan bli och leda till en specialpedagogisk utbildning, då har vi ett formulär på vår externa webb, spsm.se. Och det formuläret, där man söker då på webben, det är särskilt riktat till våra målgrupper, som Isabel också nämnde, att det kan vara skolan, rektorn, arbetslag, elevhälsan, eller förstås skolhuvudmän av lite olika slag. Där våra insatser kan vara dels lite mer nära individerna men också handla om stora, breda insatser. Men det riktar sig alltså till skolans befintliga resurser. Vi säger ibland att vi ger stöd till stödet, och de alltså till resurser och elevhälsa i skolan som vi bidrar då med rådgivning och kompetensutveckling. Och det stödet är inte till för vårdnadshavare att söka, utan det är för att vi ska stötta skolorna i deras arbete med eleverna och undervisning och lärmiljön.

- CARINA: Alltså, målsättning med en specialpedagogisk utredning, det är det att skolan ska få kunskap och verktyg till hur de ska kunna göra en bra lärmiljö och kunna ge en bra undervisning utifrån elevens specifika behov.
- MARIA: Ja, men om man tittar på vårt stöd, det specialpedagogiska stödet som vi ger som lokala rådgivare, så har vi egentligen samma syfte som RC-stöd. Vi vill att skolan ska kunna erbjuda en så bra och tillgänglig utbildning som möjligt för elever, oavsett egentligen funktionsnedsättning. Så att vi har egentligen samma syfte, men vi jobbar på lite olika sätt. Vi jobbar mer egentligen mot grupp och organisation, men kan även hjälpa individer, så klart. Medan Resurscenter har mer ett individfokus. Så att där skiljer sig våra stödinsatser åt. Men syftet med stödet blir ändå detsamma, så bra och tillgänglig utbildning som möjligt för alla elever.
- ÅSA: Och jag tänker på erbjudandet som vi har, det kom in förfrågningar som vi just har konstaterat, absolut. Och sen när man märker då, tänker jag så här, att det kommer in väldigt många förfrågningar inom ett specifikt område, hur tar vi om hand det för att kunna hjälpa ännu fler inom ungefär samma problematik, tänker jag? Eller samma frågeställningar som ...
- MARIA: Ja, vi försöker ju möta de förfrågningar vi får med också ... Många gånger handlar det om att man behöver en viss kompetensutveckling arbetslagen, och det som man också ... men som man inte ska underskatta, det är att få möta personer som är i samma situation som man själv och dryfta frågor tillsammans. Att vi erbjuder en hel del kompetensutveckling utifrån till exempel språkstörning,

NPF, hörselnedsättning, och även synnedsättningar, så finns det en hel del kompetensutvecklande kompetensutvecklingsinsatser här hos oss, så att man kan söka kurser. Och det är också ett sätt att ge stöd. Så att ett svar på en förfrågan behöver inte alltid vara att ... Det blir alltid ett samtal, men det behöver inte bli ett besök, utan i samtalet kan man få reda på att ja, men det vi behöver är kompetensutveckling kring språkstörning, till exempel. Ja, men kom då till oss och få en generell utbildning först, eller kompetensutvecklingsinsats först, och sen kan vi prata vidare kring hur man kan organisera undervisningen när vi har en mer gemensam bas om vad som är bra insatser, och så kan man ta det därifrån. Så att det kan se lite olika ut, hur stödet formas. Det är väldigt beroende på hur situationen är.

ÅSA: Och de här kompetensutvecklingsmöjligheterna, sker de på en nationell basis eller är det lokalt, kanske till och med?

CARINA: Jag skulle säga, när det gäller resurscentergrupperna så sker det oftast på nationell basis, men det är lite olika. Men mycket.

ISABELL: Och vi har både erbjudanden om att komma hit, då är ... Alltså, om man är i Stockholmsområdet, då kan man få komma till campus, men det finns också naturligtvis över hela landet. Och så erbjuder vi väldigt många nätbaserade kurser, där man deltar när man har sökt och kommit med, och så kan man göra det lite mer i mån av tid då, så klart.

ÅSA: Så, sammanfattningsvis, vi erbjuder kostnadsfritt stöd över hela landet, oavsett om behovet är på en övergripande organisatorisk nivå, eller om det är en enskild elev som

behöver stöd. Och eleven i sig behöver inte ha en fastställd diagnos. Vi erbjuder även specialpedagogiska utredningar med hjälp utav tvärprofessionella team för elever med blindhet, dövhet, dövblindhet samt språkstörning. Mer om vårt stöd och hur du söker kan du läsa på spsm.se, Sveriges största kunskapsbank inom specialpedagogik. Tack för er värdefulla medverkan, Maria Nyman, enhetschef specialpedagogiskt stöd, Isabel Olsson och Carina Bigelius, båda rådgivare. Och har du missat våra tidigare avsnitt så finns de där poddar finns. Tack för i dag.

CARINA: Tack.

MARIA: Tack så mycket.

ISABEL: Tack, tack.

INFORÖST: Tack för att du lyssnat på Specialpedagogiska skolmyndighetens podd. Fler avsnitt kan du hitta på vår webbplats och där poddar finns. Om du vill veta mer om oss och vilket stöd vi erbjuder, gå in på vår webbplats, spsm.se. Följ oss även på Facebook, Twitter och Instagram.